

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

AYAKKABI VE SARACİYE TEKNOLOJİSİ

BESLEME – SERTLEŞTİRME

Ankara, 2013

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ- 1	3
1. SÜNGER İLE BESLEME.....	3
1.1. Sünger	4
1.1.1. Sünger Çeşitleri	4
1.2. Kalıp.....	5
1.3. Kesim ve Yapıştırma.....	5
UYGULAMA FAALİYETİ	7
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	9
ÖĞRENME FAALİYETİ- 2.....	10
2. MUKAVVA İLE SERTLEŞTİRME.....	10
2.1. Saraciyede Kullanılan Mukavva Çeşitleri.....	11
2.2. Ölçü Alma ve Kontrolleri	13
2.3. Kalıp ve Kesim	13
2.4. Yapıştırma Teknikleri	13
UYGULAMA FAALİYETİ	15
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	17
ÖĞRENME FAALİYETİ- 3	18
3. DEĞİŞİK GEREÇLERLE BESLEME	18
3.1. Besleme Malzemesi Çeşitleri.....	18
3.1.1. Elyaf Tela	18
3.1.2. Salpa	19
3.1.3. Yapışkanlı Elyaf.....	20
3.1.4. Texson Kâğıdı	20
3.1.5. İnterteks	20
3.1.6. Kasap Kâğıdı	20
3.1.7. Nonven	20
3.1.8. Pelon.....	20
3.1.9. Ped.....	21
3.2. Kalıp.....	21
3.3. Kesim	22
3.4. Yapıştırma Çeşitleri	22
UYGULAMA FAALİYETİ	23
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	25
MODÜL DEĞERLENDİRME	26
CEVAP ANAHTARLARI	27
KAYNAKÇA	29

AÇIKLAMALAR

ALAN	Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi
DAL / MESLEK	Saraciye Üretim-Saraciye Modelistliği
MODÜLÜN ADI	Besleme-Sertleştirme
MODÜLÜN TANIMI	Besleme ve sertleştirmeye ilgili bilgi ve becerilerin anlatıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/16
ÖN KOŞUL	Ön koşulu yoktur
YETERLİK	Besleme- sertleştirme maddelerini tanıyarak, ürüne uygun besleme ve sertleştirme yöntem ve tekniklerini öğrenmek.
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Saraciye atölye ortamının sağlandığında, besleme, sertleştirme malzemelerini tanıyacak ,ürüne uygun besleme ve sertleştirme yapabileceksiniz. Amaçlar 1. Tekniğe uygun sünger ile besleme yapabileceksiniz.2. Tekniğe uygun olarak mukavva ile sertleştirme yapabileceksiniz.3. Tekniğe uygun olarak değişik gereçlerle besleme yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Çizim ve kesim masası bulunan aydınlık atölye ortamı, besleme ve sertleştirme yapılmış ürün modelleri, ölçüm araçları (çelik cetvel) kesim lastiği, kesim bıçağı, masat, ege, çeşitli kalınlık ve özelliklerde sünger, mukavva, salpa, tela, yapıştırıcı, yapıştırıcı fırçası, yapıştırıcı kutusu, kemik.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Her faaliyet sonrasında o faaliyetle ilgili doğru- yanlış ve çoktan seçmeli değerlendirme soruları ile kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda size ölçme aracı (uygulama, soru-cevap) uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Bu modülü bitirdiğinizde, besleme ve sertleştirme yapmak için gerekli bilgi ve becerileri kazanmış olacaksınız.

Besleme ve sertleştirme yapmanın ilk aşaması, model özelliğini tanımdır. Yapılacak ürünlerde, besleme ve sertleştirmenin gerekliliği kullanılan malzemeye ve modele göre belirlenir. İnce kumaş, deri vb. malzemelerde besleme ve sertleştirme gereklidir. Bunun yanında çok sık olmamakla birlikte, kalın ve sert malzeme kullanılacak ürünlerde de besleme ve sertleştirme malzemesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu modül ile modele ve ölçülere uygun besleme ve sertleştirme kalıbı çıkarıp kesimini yapabileceksiniz. Kesimi yapılan besleme ve sertleştirme malzemelerini deri ile ya da değişik malzemelerle birleştirerek, sertleştirme ve beslemeyi modele ve amacına uygun yapabileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 1

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında, ürüne uygun besleme kalıbı çıkararak, besleme malzemesinin kesimini yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde;

- Besleme-sertleştirme yapılmış ürünleri araştırıp inceleyiniz.
- Araştırma işlemleri için İnternet ortamı ve deri ürünleri (çanta, kemer, cüzdan, kartlık, anahtarlık vb.) yapan büyük ve küçük işletmeleri gezerek üretim yapan kişilerden ön bilgi alınız.

Kazanmış olduğunuz bilgi ve deneyimleri arkadaş grubunuzla paylaşınız.

1. SÜNGER İLE BESLEME

Besleme, saraciye ürünlerine dolgunluk vermek, görünümünü güzelleştirmek ve ürüne yumuşaklık vermek amacı ile yapılan işlemdir. Besleme malzemesi olarak sünger,eva ve tela kullanılır.Eva süngerden daha sert ve dolgun değişik renkleri bulunan besleme malzemesidir.Tela ise en ince besleme malzemesidir. Kendinden yapışkanlıdır.

Besleme yapılacak yere uygun olarak besleme malzemesi kesilir ve yapıştırılarak, besleme yapılır.(Resim 1.1).

Resim1.1: Sünger ile besleme yapılmış çanta

1.1. Sünger

Sünger, tüm döşemeli mobilya sektöründe, cam sanayisinde, nakliye işlerinde, otomotiv sektöründe, yatak ürünlerinde ve saraciyede dolgu maddesi olarak kullanılan sentetik içerikli bir maddedir.

Saraciye sektöründe, yapılacak ürüne (çanta, kemer, cüzdan, kartlık, anahtarlık vb.) yumuşaklık ve dolgunluk vermesi amacıyla sünger kullanılır.

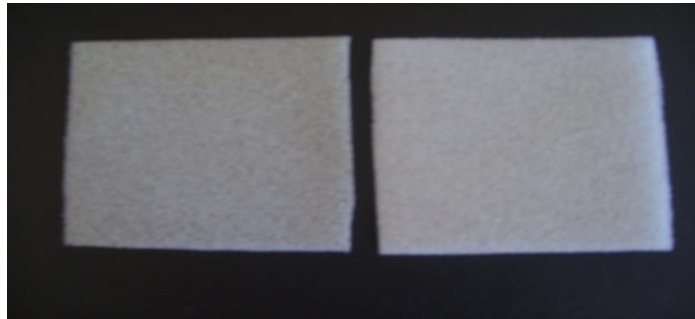

Resim1.2: Sünger ile besleme çanta

1.1.1. Sünger Çeşitleri

- Yapışkanlı sünger (köpük)
- Normal sünger (resim 1.3)

Süngerler farklı kalınlıklarda üretilir. Saraciyede kullanılan normal süngerlerde kalınlık 2 mm ile başlar 5 mm ile biter. Kullanılacak kalınlık, ürün modeline ve özelliğine göre seçilir. 2-3 mm' lik süngerler küçük ürünlerin yapımında (anahtarlık, cüzdan, telefon kılıfı vb.), 4-5 mm lik süngerler ise büyük ürünlerin yapımında (çanta, valiz vb.) kullanılır (Resim 1.3). Süngerler tabakalar hâlinde satılır.

Resim 1.3: Sünger örnekleri

1.2. Kalıp

Sünger kalıbı, besleme yapılacak yere göre çıkartılır. Örneğin bir çanta gövdesinde kullanılacaksa, besleme gövde kalıbı, gövde derisinin kıvrıma payları dışta kalacak şekilde, hazırlanır. Gövde deri kalıbından, 2-5 mm küçük besleme kesim kalıbı hazırlanır. Çantada üst üste bindirme yapılacak yerlerde bırakılan paylar 1-2 cm' dir.

Ürün özelliğine ve modele uygun olarak , besleme kalıpları deri kalıpları ile aynı ya da kıvrıma payları çıkartılarak hazırlanır. Deri kenarları kıvrılacak ise, kıvrıma payları çıkarılarak, besleme kalıbı hazırlanır (Resim 1.4). Model mukavvasından hazırlanan kalıplar, kesim için kesim mukavvasından da çıkartılır.

Resim 1.4: Sünger ile besleme

1.3. Kesim ve Yapıştırma

Besleme kesimi için hazırlanan kesim kalıpları, sünger üzerine yerleştirilerek, sünger kesimi yapılır. Sünger ile besleme yapılacak mukavva kenarlarına, ince bir şekilde yapıştırıcı sürülür (Resim .1.5).

Resim 1.5: Sünger ile besleme

Mukavva üzerine sünger kaydırmadan yapıştırılır (Resim 1.6). Sünger yapıştırma, yapıştırıcı olarak solüsyon da kullanılabilir.

Resim 1.6: Besleme süngerini mukavvaya yapıştırma

Sünger hiçbir zaman deriye tek başına yapıştırılmaz. Sertleştirme malzemesine yapıştırıldıktan sonra deriye yapıştırılır.

Yapıştırma işlemi için, yapıştırıcının fazla sürülmemesine dikkat edilir. Çünkü fazla sürülen yapıştırıcı, süngerde erimeye yol açar. Sünger, mukavvaya kaydırmadan yapıştırılır. Sünger, deri ve mukavva arasında kalacak şekilde besleme yapılır. Besleme yapılan yere kıvrma işlemi yapılacak ise, derinin kıvrma paylarına yapıştırıcı sürülerek, kıvrma işlemi yapılır (Resim 1.6).

Resim 1.7: Kenar kıvrma

Sünger ile besleme yapılarak, ürüne dolgunluk verilmiş olur. (Resim 1.7).

Resim 1.8: Sünger ile besleme yapılmış anahtarlık

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki uygulama faaliyetini işlem basamaklarına uygun olarak yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Kesim bıçağını ince keskin bileyiniz.➤ Besleme yapılacak parçanın ölçülerini mukavvaya aktarınız.➤ Mukavvanın kesimini yapınız.➤ Besleme süngerinin kesimi için mukavvadan 2 mm küçük sünger kesim kalıbı hazırlayınız.➤ Süngerin kesimini yapınız.➤ Deri kalıbı ile mukavva ve süngerin kenar ölçülerini kontrol ediniz.➤ Sertleştirme mukavvası kenarına ince bir tabaka hâlinde yapıştırıcı sürünüz.➤ Süngeri düzgün bir şekilde yapıştırınız.➤ Sünger yapışmış mukavvayı gövde (deri, kumaş) besleme yerine montajlayınız.➤ Gövde kenar kıvrımlarına yapıştırıcı sürünüz.➤ Gövde kenar kıvrımlarını yapınız.➤ Hafifçe çekiçleyiniz.	➤ Kesim bıçağının ucunun ince ve keskin olmasına dikkat ediniz.➤ Hassas ölçüm yapınız.➤ Besleme süngerinin yapışacağı mukavvanın ölçülerini kontrol ediniz.➤ Süngeri mukavvadan 2 mm küçük kesmeyi unutmayınız.➤ Yapıştırıcıyı fazla sürmemeye özen gösteriniz.➤ Süngeri mukavvayı kenar kıvrıma paylarını dışta bırakacak şekilde yapıştırmaya dikkat ediniz.➤ Modelde üst üste binme olan yerlerin ölçüsüne dikkat ediniz.➤ Kenar kıvrımlarını pili yapmadan yapınız.➤ Araç gereçleri kullanırken dikkatli olunuz.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama testi sonucunda aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanmadığınız için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Kesim bıçağını ince keskin biletiniz mi?		
2. Besleme yapılacak parçanın ölçülerini model mukavvasına aktardınız mı?		
3. Mukavvanın kesimini yaptınız mı?		
4. Besleme süngerinin kesimi için mukavvadan 2 mm küçük sünger kesim kalıbı hazırladınız mı?		
5. Süngerin kesimini yaptınız mı?		
6. Gövde kalıbı ile mukavva ve süngerin kenar ölçülerini kontrol ettiniz mi?		
7. Mukavva üzerine ince bir tabaka hâlinde yapıştırıcı sürdünüz mü?		
8. Süngeri düzgün bir şekilde yapıştırdınız mı?		
9. Sünger yapışmış mukavvayı (deri, kumaş) besleme yerine yapıştırdınız mı?		
10. Gövde kenar kıvrımlarına yapıştırıcı sürdünüz mü?		
11. Gövde kenar kıvrımlarını yaptınız mı?		
12. Hafifçe çekiçlediniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirmeye” geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Sünger sadece saraciyede kullanılır.
2. () Köpük bir sünger çeşididir.
3. () Saraciyede kullanılan süngerlerin en incisi 2 mm' dir.
4. () Büyük ürünlerin yapımında 4-5 mm' lik sünger kullanılır.
5. () Süngerin kalınlığı kullanılacağı yere göre seçilir.
6. () Sünger olduğu gibi deriye yapıştırılarak besleme yapılır.
7. () Süngerin yapışacağı mukavva gövde kalıbının kıvrıma payları çıkarılarak hazırlanır.
8. () Sünger mukavvadan 2 mm küçük kesilir.
9. () Üst üste binme yapılacak yerlerde sünger 1-1,5 cm küçük kesilir.
10. () Fazla yapıştırıcı sürüldüğünde süngerin erime özelliği vardır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 2

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında ürüne uygun sertleştirme yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Bu faaliyet öncesinde sertleştirme yapılmış ürün modellerini araştırarak inceleyiniz.
- Sertleştirmenin gerekli olduğu modelleri inceleyiniz.
- Araştırma işlemleri için üretim atölye ve fabrikalarını gezerek ürünlerin yapılışını inceleyiniz.
- Sertleştirme yapılan ürün modelleri hakkında fikir edinerek üretim yapan kişilerden ön bilgi alınız.
- Kazanmış olduğunuz bilgi ve deneyimleri arkadaş grubunuz ile paylaşınız.

2. MUKAVVA İLE SERTLEŞTİRME

Saraciye ürünlerinde derinin rahat kıvrılması, kalıplı ve dik durmasını sağlamak amacı ile yapılan işleme sertleştirme denir. Saraciyede sertleştirme malzemesi olarak, çeşitli kalınlıklardaki mukavva çeşitleri kullanılır (Resim 2.1.).

Resim 2.1: Mukavva ile sertleştirme

2.1. Saraciyede Kullanılan Mukavva Çeşitleri

- **Mukavva:** Saraciyede çoğunlukla kalıp çıkarmada şablon olarak ve sertleştirme malzemesi olarak da kullanılan, çeşitli kalınlıklardaki kartondur.

Kumaşlarda bulunan en boy özelliği, mukavvada da vardır. Mukavvalardaki bu özellik, su yolu olarak tabir edilir. Ters su yolu, kırılma özelliği gösterir. Düz su yolu esnektir ve kırılmaz. Kullanılacak mukavva ürüne göre seçilmelidir. Mukavva kullanılacak yerlerde, mukavvanın bu özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Mukavvalar, kullanıldıkları yere ve kalınlıklarına göre isim alırlar.

- **Model mukavvası:** Bir yüzü parlak bir yüzü mat karton çeşididir. Çok kalın olmadığı için rahat katlanabilir. Ürün modelleri çıkarmada kullanılır. Bu mukavva kesim ince olduğu için, kesim yapmada kullanılmaz (Resim 2.1).

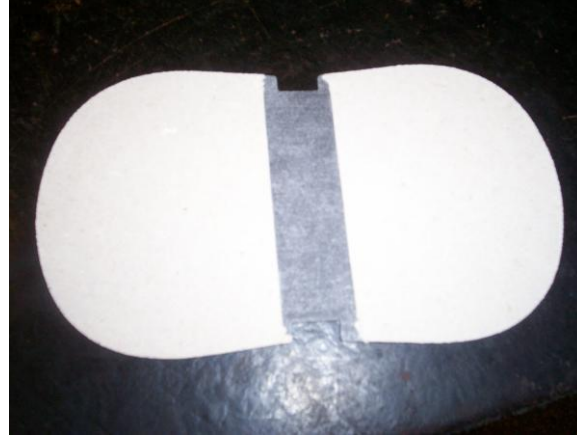

Resim 2.2: Model mukavvası

- **Kesim mukavvası:** İki yüzü mat kalın kartondur. Model mukavvasından çıkartılan kalıplar, bu mukavvaya geçirilir. Deri kesimi yapmada bükülmediği için bu kalıplar kullanılır. Kalın ve sert olduğu için sertleştirmede de, kesim mukavvası kullanılır (Resim 2.3.).

Resim 2.3: Kesim mukavvası ile kesim yapma

Resim .2.4: Kesim mukavvası ile sertleştirme yapma

- **Kasap kâğıdı:** Mukavva çeşididir. Kartona göre daha yumuşaktır. Sertleştirme malzemesi olarak kullanılır (Resim 2.5).

Resim.2.5:Kasap kâğıdı ile sertleştirme

2.2. Ölçü Alma ve Kontrolleri

Modele göre, sertleştirme yapılacak yer belirlenir. Sertleştirme saraciye ürünlerinin bütün bölümlerinde yapılabilir (gövde, çanta dip kısımlarında, sap yapımında, sadece gövde kenarlarında, astar ağızlarında).

Sertleştirme ölçüleri deri yüzey kalıplarına göre yapılır. Deri kalıplar çıkarıldıktan sonra, bu ölçülere uygun olarak, sertleştirme ve besleme ölçüleri de alınır. Sertleştirme ölçüleri ile deri kalıplarından kıvrıma payları çıkartılarak alınır.

2.3. Kalıp ve Kesim

Sertleştirme yapılacak parçanın kalıbından, kullanılacak yere ve modele göre, kenar kıvrımları çıkartılarak kalıp hazırlanır. Hazırlanan sertleştirme kalıbına göre mukavva kesimi yapılır. Mukavva kalınlığı modele göre belirlenir. Besleme süngeri yapıştırılacak ise, sünger mukavvadan 2 mm küçük olacak şekilde kesilir.

Besleme ve sertleştirme malzemesi kesimi elde yada makinede yapılır.

2.4. Yapıştırma Teknikleri

Sertleştirme malzemesi olan mukavvaya yapıştırıcı, ince tabaka hâlinde tamamen (Resim.2.6). ya da sadece kenar kısımlarına sürülür. Bazı modellerin ağız kısmında yapıştırıcı yerine sadece çift taraflı bant kullanılabilir.

Yapıştırmanın iyi sonuç vermesi, yapıştırıcı miktarına ve yapıştırıcının kuruma süresini iyi ayarlamaya bağlıdır.

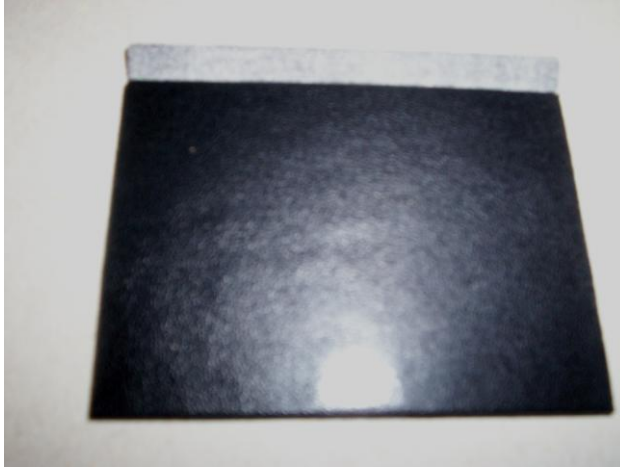

Resim 2.6: Sertleştirme mukavvasına yapıştırıcı sürme

Sertleştirme mukavvası modele göre paylı (Resim 2.7) ya da paysız olarak, sertleştirme yapılacak yere yapıştırılır (Resim 2.8).

Resim 2.7: Kasap kâğıdını paylı yapıştırma

Resim.2.8: Sertleştirme mukavvasını paysız yapıştırma

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Kullanılacak yere uygun kalınlıkta sertleştirme mukavvası seçiniz.➤ Modele uygun kıvrıma yapılacak ise, kıvrıma paylarını çıkararak mukavva kalıbı hazırlayınız.➤ Mukavva üzerine besleme yapılacaksa, kenarlardan 2 mm içerde olacak şekilde, sünger kesiniz.➤ Süngeri mukavvaya yapıştırınız➤ Deri üzerine kıvrıma payları dışta kalacak şekilde sertleştirmeyi yapıştırınız.➤ Mukavva kenar kıvrımlarına yapıştırıcı sürünüz.➤ Kenar kıvrımlarını yapınız.	➤ Kesim bıçağının ince ve keskin olmasına dikkat ediniz.➤ Mukavva kalıbının, gövde kalıbına uygun olmasına dikkat ediniz.➤ Mukavvanın kesimini yaparken, mukavvanın suyoluna dikkat ediniz➤ Süngeri yapıştırırken erime oluşmaması için yapıştırıcıyı fazla sürmeyiniz.➤ Kesim bıçağının risklerine karşı dikkatli olunuz.➤ Malzemeyi kullanırken ekonomik olunuz.➤ Temiz ve düzenli çalışınız.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri Evet, kazanamadığınız becerileri Hayır kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Kullanılacak yere uygun kalınlıkta mukavva seçtiniz mi?		
2. Deri modele göre , kıvrıma paylarını çıkararak, mukavva kalıbı hazırladınız mı?		
3. Mukavva üzerine kenarlarda 2 mm içerde olacak şekilde sünger kestiniz mi?		
4. Süngeri mukavvaya yapıştırdınız mı?		
5. Deri üzerine kıvrıma payları dışta kalacak şekilde mukavvayı yapıştırdınız mı?		
6. Mukavva kenar kıvrımlarına yapıştırıcı sürdünüz mü?		
7. Kenar kıvrımlarını düzgün yaptınız mı?		
8. Hafifçe çekiçlediniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirmeye” geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin sonunda boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Mukavva saraciyede yalnız şablon hazırlamada kullanılır.
2. () Mukavvanın esneme özelliği vardır.
3. () Mukavvadaki esneme ve kırılma su yolu olarak tabir edilir.
4. () Mukavvada düz su yolu kırılma özelliğine sahiptir.
5. () Sertleştirme yaparken her üründe aynı kalınlıkta mukavva kullanılır.
6. () Mukavva kalıbı gövde kalıbının kenar kıvrımları çıkarılarak hazırlanır.
7. () Deri mukavva üzerine olduğu gibi yapıştırılır.
8. () Mukavva üzerine yapıştırılan sünger 2 mm daha küçüktür.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete dönerek tekrar inceleyiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 3

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında değişik besleme gereçlerini tanıyarak, model özelliğine göre besleme yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken araştırmalar şunlardır:
- Farklı besleme malzemelerini araştırınız.
- Besleme malzemesi kullanılarak, yapılmış ürün modellerini araştırarak inceleyiniz.
- Sertleştirmenin gerekli olduğu modelleri araştırınız.
- Araştırma işlemleri için saraciye üretim atölye ve fabrikalarını, saraciye malzemesi satan işyerlerini geziniz.
- Değişik besleme malzemeleri ile ilgili bir katalog hazırlayarak, arkadaşlarınıza sununuz

3. DEĞİŞİK GEREÇLERLE BESLEME

Saraciye üretiminde çeşitli besleme malzemeleri kullanılmaktadır. Besleme malzemesinin seçimi; ürüne, modele göre değişmektedir.

3.1. Besleme Malzemesi Çeşitleri

Saraciye de kullanılan besleme malzemeleri şunlardır:

3.1.1. Elyaf Tela

İnce deri ve kumaşların daha tok görünmesini sağlar. Astar ağızlarının daha rahat kıvrılması için kullanılır. Gözenekli olanları deriye komple yapıştırılmaz. Çünkü deri yüzeyinde iz bırakır. Yapışkanlı tela, yapışkansız tela olmak üzere ikiye ayrılır (Resim 3.1-3.2).

Resim 3.1: Elyaf tela

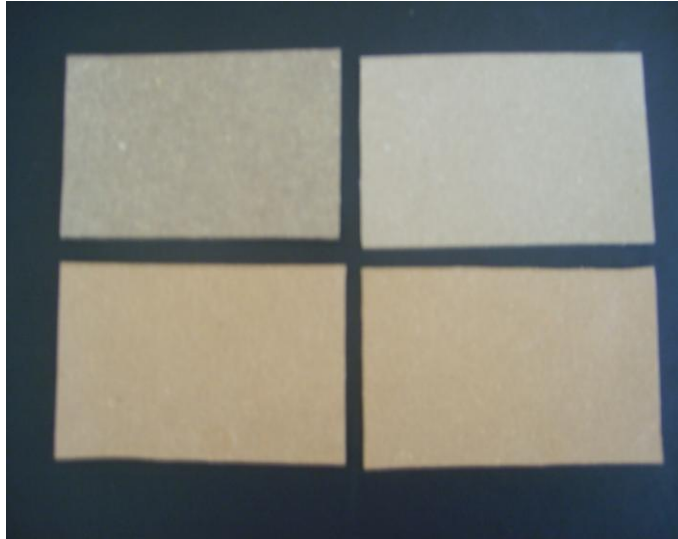
Resim 3.2: Yapışkanlı elyaf tela

3.1.2. Salpa

Deri artıklarını sıkıştırılması ile meydana getirilen kalın deridir. Tabakalar hâlinde satılır. Farklı kalınlıkları vardır. Saraciyede kullanılan kalınlıklar şöyledir.

- 0,2 mm' lik salpa: Gövde, astar ağızlarında, cüzdan, kemer yapımında kullanılır.
- 0,4 mm' lik salpa: Sap çalışmalarında, kemerde kullanılır.
- 0,6 mm' lik salpa: Çanta dik kısımlarında, saplarda, kemer yapımında kullanılır.
- 0,8 mm' lik salpa: Çok fazla kullanılmaz.

Farklı kalınlıktaki salpaların kullanıldıkları yerler model özelliğine, malzeme ve isteğe göre farklılık gösterir (Resim 3.3).

Resim 3.3: Salpa örnekleri

3.1.3. Yapışkanlı Elyaf

İnce yumuşak deri ve kumaşlarda daha tok ve düzgün duruş sağlamak için kullanılır.

3.1.4. Texson Kâğıdı

Kâğıt çeşididir. Kartlıklarda, cep kapaklarında kullanılır.

3.1.5. İnterteks

Cepleri sağlamlaştırmada, arka kısımlarda ve sap uçlarına sağlamlık vermek amacıyla kullanılır.

3.1.6. Kasap Kâğıdı

Cüzdan, cep kapakları ve küçük eşya yapımında kullanılır.

3.1.7. Nonven

Deri özelliğine göre her yerde tercih edilebilir.

3.1.8. Pelon

Ürüne yumuşaklık vermek amacıyla kullanılan süngerimsi maddedir (Resim 3. 4).

Resim 3.4: Pelonla beslenmiş gövde örneği

3.1.9. Ped

Genellikle döşemelerde yumuşaklık vermek amacıyla kullanılır. Farklı kalınlıkları vardır (Resim 3.5).

Resim 3.5: Ped

3.2. Kalıp

Değişik gereçlerle beslemede, kalıp hazırlamada standart bir ölçü yoktur. Model özelliğine, malzemeye, isteğe ve kullanılacak yere göre kalıp hazırlanır. Beslemeler genellikle astar ağızlarında suflerin tamamında ya da yarısında, çanta diplerinde, çanta saplarında (Resim 3.6) ,pasaportluk gövdelerinde, anahtarlıkların bazı bölümlerinde yapılır. Yapılacak besleme yerinin kalıplarına uygun besleme kalıbı hazırlanır.

Resim 3.6: Besleme yapılmış ürünler

3.3. Kesim

Sertleştirme malzemesi kesimi pres kesim kalıbı var ise preste, yoksa elde kesim yapılır.

3.4. Yapıştırma Çeşitleri

Kullanılacak besleme malzemesine göre yapıştırma çeşidi uygulanır. Yapıştırma çeşitleri:

- Solüsyon ile yapıştırma
- Lateks ile yapıştırma
- Deri yapıştırıcısı
- Çift taraflı bant
- Beyaz tutkal

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem basamakları ve önerilerde belirtilen hususları dikkate alarak, çeşitli besleme gereçlerini inceleyip ürüne göre besleme yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Kesim bıçağını ince ve keskin bileyiniz.➤ Farklı besleme gereçlerini araştırarak inceleyiniz.➤ Besleme yapılmış gövde parçalarını inceleyiniz.➤ Ürüne ve modele göre besleme malzemesi seçiniz.➤ Kullanılacak yere göre besleme kalıbı çıkarınız.➤ Kalıbı besleme malzemesine uygulayınız.➤ Besleme malzemesinin kesimini yapınız.➤ Yapışması gereken yere uygun yapıştırıcı sürünüz.➤ Besleme malzemesini yapıştırınız.	➤ Kesim bıçağının ince ve keskin olmasına dikkat ediniz.➤ Besleme yapmadan önce besleme gereçlerini inceltmeyi unutmayınız.➤ Besleme yapılacak yerin ürünün sonucunu etkileyeceğini unutmayınız.➤ Ürüne göre besleme malzemesi seçmeye dikkat ediniz.➤ Kalıp hazırlarken kenar paylarının ölçümüne dikkat ediniz.➤ Kesimi çelik cetvelle yapmaya özen gösteriniz.➤ Uygun yapıştırıcı seçmeye dikkat ediniz.➤ Muntazam yapışmamış bir besleme gerecinin ürünün görüntüsünü bozacağını unutmayınız.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama testi sonucunda aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanmadığınız için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Kesim bıçağını ince ve keskin biletiniz . mi?		
2. Farklı besleme gereçlerini araştırarak incelediniz mi?		
3. Besleme yapılmış gövde parçalarını incelediniz mi?		
4. Ürüne ve modele göre besleme malzemesi seçtiniz mi?		
5. Kullanılacak yere göre besleme kalıbı çıkardınız mı?		
6. Kalıbı besleme malzemesine uyguladınız mı?		
7. Besleme malzemesinin kesimini yaptınız mı?		
8. Yapışması gereken yere uygun yapıştırıcı sürdünüz mü?		
9. Besleme malzemesini yapıştırdınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirmeye” geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin sonunda boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Besleme gereçleri ürüne ve modele göre seçilir.
2. () Besleme yapılacak yer model ve malzemeye bağlıdır.
3. () Besleme malzemesi her zaman esas kalıpla aynı büyüklükte kesilir.
4. () Elyaf tela bir besleme malzemesi değildir.
5. () Salpa deri artıklarını sıkıştırılmış şekilde bütünleşmesiyle oluşur.
6. () Saraciyede en çok kullanılan salpa kalınlığı 0,8 mm' dir
7. () İmterteks cep arkalarının ve sap uçlarının sağlamlaştırılmasında kullanılır.
8. () Besleme malzemesi çift taraflı bant ile de yapıştırılır.
9. () Seçilen besleme malzemesinin yapıştırılış şekli ürünün görünümünü etkilemez.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi saraciye ürünlerinde beslemenin amaçlarından değildir?
A) Ürüne dolgunluk vermek
B) Kıvrıma yapmak
C) Görünümünü güzelleştirmek
D) Yumuşaklık kazandırmak
2. Aşağıdakilerden hangisi besleme malzemesi değildir?
A) Mukavva
B) Tela
C) Sünger
D) Eva
3. Saraciye ürünlerinin kalıplı ve dik durmasını sağlamak amacı ile yapılan işleme ne ad verilir?
A) Besleme yapma
B) Kalıp hazırlama
C) Ölçü alma
D) Sertleştirme yapma
4. Deri atıklarının sıkıştırılması ile yapılan sertleştirme malzemesi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Salpa
B) Mukavva
C) Tela
D) Eva
5. Çift taraflı band saraciye ürünlerinin neresinde kullanılır?
A) Gövde yapıştırmada
B) Sap yapıştırmada
C) Ağız kısmında
D) Hiçbir yerinde kullanılmaz
6. Aşağıdakilerden hangisi sertleştirme yapmanın amaçlarından değildir?
A) Derinin rahat kıvrılmasını sağlamak
B) Ürünün dik durmasını sağlamak
C) Ürünün kalıplı durması
D) Deriyi rahat dikmek

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ -1'İN CEVAP ANAHTARI

1	Yanlış
2	Doğru
3	Doğru
4	Doğru
5	Doğru
6	Yanlış
7	Doğru
8	Doğru
9	Doğru
10	Doğru

ÖĞRENME FAALİYETİ -2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Yanlış
2	Doğru
3	Doğru
4	Yanlış
5	Yanlış
6	Doğru
7	Yanlış
8	Doğru

ÖĞRENME FAALİYETİ -3'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	Doğru
2	Doğru
3	Yanlış
4	Yanlış
5	Doğru
6	Yanlış
7	Doğru
8	Doğru
9	Yanlış

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1.	B
2.	A
3.	D
4.	A
5.	C
6.	D

KAYNAKÇA

- GÖKÇESU Zeynep, **Deri Teknikleri**, YA-PA Yayınları, İstanbul, 2002.